

2588

II

Jurienm.

N° 10478 *

av
h
+

MEMORIALE
DEFINITIONVM
IURIDICARVM,

Maxime Necessarium,

AD

Seriem Institutionum.

WITTENBERGAE,
Apud G. Zimmermannum, 1709.

MEMORIAE
DEFINITIONVM
IURIDICARVM

Martinus Wesinghaus

46

Series Institutionum

WITTEBERGAE

Apud G. Zundorff

L 39
1

MEMORIALE
Definitionum Juridicarum.

LIB. I. INSTIT.

1. JUSTITIA est constans & perpetua voluntas, jus suum cuique tribuendi.
2. JURISPRUDENTIA est divinarum atque humanarum rerum notitia, justique atque injusti scientia.
3. JUS PUBLICUM est, quod ad statum Rei Romanæ spectat.
4. JUS PRIVATUM quod per se & principaliter ad privatorum utilitatem pertinet.
5. JUS NATURÆ est, quod natura omnia animalia docuit, sive quod recta ratio ita simpliciter faciendum inculcat, ut actum contrarium moraliter turpem æstimet, vel damnet.
6. JUS GENTIUM est, quod Ratio usu & necessitate humana exigente inter gentes constituit.
7. JUS CIVILE est, quod quæque Civitas ad æqualitatem inter cives servandam constituit.

8. **LEX** est jus, quod populus Romanus Senatorio Magistratu (veluti Consul) interrogante constituebat.
9. **PLEBISCITUM** est, quod plebs plebejo Magistratu interrogante (veluti Tribuno) constituebat.
10. **SENATUS CONSULTUM** est, quod Senatus jubet atque constituit.
11. **PRINCIPUM PLACITA** sunt constitutiones Principum, animo condendi Legem promulgatae.
12. **LEX REGIA** est constitutio populi Romani, qua omne Imperium & Potestas principi & in principem translata.
13. **PRÆTORUM Edicta** sunt, quæ Prætores singulis annis pro sua Jurisdictione proposuerunt.
14. **RESPONSA prudentum** sunt sententiæ atque opiniones eorum, quibus a Cæsare permissum fuit de Jure respondere.
15. **CONSVETVDO** est jus non scriptum tacito populi vel Legislatoris consensu introductum.
16. **STA-**

16. **STATUS** *hominum* est conditio Civilis, liberum Juris communis usum vel concedens, vel constringens.
17. **LIBERTAS** est naturalis facultas ejus quod cuique facere libet, nisi quid vi aut jure prohibeatur.
18. **SERVITUS** est constitutio juris Gentium, qua quis dominio alieno contra naturam subjicitur.
19. **INGENUUS** est, qui statim ut natus est, liber est, sive qui ex matre libera natus.
20. **LIBERTINI** sunt, qui ex justa servitute manumissi.
21. **MANUMISSIO** est de manu vel potestate dominica missio.
22. **PATRIA potestas** est jus Patri competens liberis imperandi, ad communem familiæ utilitatem.
23. **NUPTIÆ** sunt Viri & Mulieris conjunctio, individuum vitæ consuetudinem continens.
24. **SPONSALIA** sunt mentio ac promissio futurarum nuptiarum.
25. **CONSANGVINITAS** est vinculum

personarum ab eodem stirpe descendentium.

26. LINEA est series personarum ab invicem descendentium.
27. GRADUS est distantia unius personæ ab alia, per generationem facta.
28. AFFINITAS est conjunctio unius personæ cum familia aliena mediante matrimonio.
29. LEGITIMATIO est actus, quo liberi illegitimi fiunt legitimi.
30. ADOPTIO est actus legitimus, quo in locum filii aut nepotis assumitur, qui natura talis non est.
31. ABROGATIO est hominis, qui sui juris est, in filium assumptio, Principis auctoritate facta.
32. ADOPTIO *simplex* est hominis qui in potestate Patris est in filium assumptio, Magistratus imperio facta.
33. UNIO *prolium* est pactum, quo liberi diversi matrimonii ratione successio- nis exæquantur: ac si ex eodem matrimonio procreati essent,
34. EMANCIPATIO est actus legitimus, quo filiusf. patria potestate dimittitur.

35. TU-

35. **TUTELA** est vis ac potestas in capite libero, ad tuendum eum, qui per ætatem se defendere nequit, Jure Civili data & permiffa.
36. **LEGITIMA Tutela** est, quæ deficiente Testamentaria proximis pupilli successoribus masculis immediate a Lege defertur.
37. **TUTELA anomala** est, quæ Matri & Aviæ ad secunda vota non tranfenti, deficiente Tutela testamentaria ante omnes legitimos defertur.
38. **CAPITIS Diminutio** est prioris status, Libertatis, Civitatis, vel Familiæ immutatio.
39. *Maxima Cap. dimin.* est, quæ libertatem tollit.
40. *Media* quæ falva libertate & civitate adimit.
41. *Minima* quæ falva libertate & civitate statum familiæ mutat.
42. **LEGITIMA Patronorum Tutela** est, quæ competit Patronis eorumque liberis, in liberos impuberes.

43. **FIDUCIARIA** *Tutela* est, quæ mortuo Patre liberis ejus majorennibus competit, in fratres impuberes emancipatos.
44. **TUTELA** *dativa* est, quæ a Magistratu constituitur in subsidium.
45. **AUCTORITAS** *Tutoris* est expressa negotii, quod cum pupillo geritur, approbatio.
46. **CURA** est potestas administrandi bona illorum, qui ob ætatis vel mentis defectum rebus suis ipsi superesse nequeunt.
47. **SATISDATIO** *Tut.* est cautio fidejussoria, qua Tutores vel Curatores promittunt rem pupilli vel minoris salvam fore.
48. **EXCUSATIO** *Tut. vel Curat.* est allegatio impedimenti, ob quod quis a Tutela & Cura est immunis.
49. **SUSPECTUS** est, qui non ex fide Tutelam gerit.
- LIB. II. INSTIT.
50. **RES** *communes* sunt, quarum usus omnibus Gentibus patet, proprietas vero nullius est. SI. RE,

51. RES *publica* sunt, quarum proprietas est certi alicujus populi, usus vero pertinet ad omnes, qui sunt ex illo populo.
52. RES *universitatis* sunt, quarum proprietas est certæ alicujus universitatis vel Civitatis; usus vero pertinet ad omnes, qui sunt ex illa Civitate.
53. RES SACRA est, quæ rite per Pontificem DEO est consecrata.
54. RES *religiosa* est locus, in quem mortuus illatus ab eo, qui jus inferendi habet.
55. RES *sancta* est, quæ pœnali sanctitate adversus violatores munita.
56. DOMINIUM est jus de re corporali perfecte disponendi, eamque vindicandi, nisi Lege vel conventionem prohibeatur.
57. OCCUPATIO est modus acquirendi domini illius rei, quæ nullius est.
58. ACCESSIO est modus acquirendæ illius rei, quæ rei nostræ qualibet ratione accedit.
59. ALLUVIO est incrementum latens, quo agro nostro ita paulatim aliquid
- A 5

quid a flumine adjicitur, ut nesciatur,
quantum quoquo temporis momen-
to adjiciatur.

60. SPECIFICATIO est novæ speciei in
aliquem rem introductio.
61. FRUCTUS sunt accessiones rei, quæ
vel ex re vel occasione rei percipiun-
tur.
62. FRUCTUS *naturales* sunt, quos sola
natura producit.
63. FRUCTUS *industriales*, quos natura
producit accedente cura & opera ho-
minis.
64. FRUCTUS CIVILES sunt, qui non ex
re, sed occasione rei percipiuntur,
ut usuræ, & pensiones.
65. THESAURUS est vetus quædam de-
positio pecuniæ, cujus non extat me-
moriam, ut jam Dominum non habeat.
66. TRADITIO est actus, quo res corpo-
ralis a Dominio, titulo ad transfe-
rendum Dominium habili, in alium
acceptantem transfertur.
67. RES CORPORALES sunt, quæ sui na-
tura tangi possunt.

68. RES

68. RES INCORPORALES sunt, quæ sui natura tangi non possunt, sed in jure consistunt.
69. SERVITVS est jus in re aliena alteri constitutum, quo Dominus in commodum alterius, aliquid pati in suo, aut non facere cogitur.
70. SERVITVS *rustica* est, quæ in alterius prædii Rustici utilitatem constituta.
71. ITER est jus eundi ambulandi hominis, non etiam jumentum agendi, vel vehiculum.
72. ACTUS est jus agendi jumentum vel vehiculum per fundum alienum.
73. AQUÆ *ductus* est jus aquæ ducendæ per fundum alienum ad nostri fundi utilitatem.
74. SERVITVS *urbana* est, quæ in alterius prædii urbani utilitatem constituta.
75. PRÆDIUM *urbanum* est, quod hominis gratia constitutum.
76. *Servitus oneris ferendi* est jus habendi ædificium, super alterius pariete vel columna, ut ibi requiescat.
77. *Servitus tigni immittendi* est jus habendi

bendi trabem, vel aliam partem ædificii in vicini pariete.

68. *Servitus stillicidii recipiendi* est jus, quo vicinus pati debet, ut pluviam ex meo in ipsius fundum derivem.
Non *recipiendi* vero est jus, quo vicinus pati debet, ut pluviam ex ejus ædibus in meam aream derivem.
79. *Servitus Fluminis* est jus aquam pluviam collectam, instar fluminis in alienam aream derivandi.
80. *Servitus Cloaca* est jus sordes mei fundi per vicinum derivandi.
81. *Servitus altius tollendi* est jus, quo vicinus pati debet, ut altius tollam ædificium, quod ex statuto invito vicino altius tollere non licebat.
82. *Servitus altius non tollendi* est jus prohibendi, ne vicinus ultra certam mensuram altius ædificet.
83. *Servitus luminum* est jus fenestras in pariete alieno vel communi habendi.
84. *Servitus ne luminibus officiatur* est jus prohibendi, ne vicinus fenestras in nostro pariete factas, contra ædificando obscuret.
- 85.

85. **SERV.** *Prospectus* est jus prospiciendi in alterius fundum.
86. **SERV.** *ne prospectui officiarur* est jus prohibendi, ne gratior & liberior quaqua versum prospectus impediatur.
87. **SERVITUS personalis** est jus, quo prædium alienum alterius personæ servit.
88. **USUSFRUCTUS** est jus alienis rebus utendi fruendi, salva rerum substantia.
89. **USUS** est jus alienis rebus utendi ad necessaria vitæ subsidia, salva earum substantia.
90. **HABITATIO** est jus inhabitandi ædes alienas, & omne commodum ex illarum habitatione percipiendi.
91. *Usucapio* est adjectio domini per continuationem possessionis, temporis Lege definiti.
92. **BONA fides** est opinio, qua quis credit rem esse suam, vel auctoris sui.
93. *Justus titulus* est causa possessionis ad transferendum dominium habilis.
94. Do-

64. DONATIO est actus, quo rem nullo jure cogente in aliquem transferimus.
95. DONATIO *mortis causa* est actus, quo mortalitatis cogitatione moti, in eventum mortis nostræ, rem in alium receptantem transferimus.
96. DONATIO *inter vivos* est pactum legitimum, quo quis nullo jure cogente, ex sola animi benignitate aliquid alteri promittit vel remittit.
97. DONATIO *propter nuptias* est contractus, quo a marito aliquid uxori in securitatem dotis constituitur.
98. PECULIUM est pusilla pecunia, quam illi qui in alterius potestate sunt, a rationibus illorum, in quorum potestate existunt, separatam habent.
99. PECULIUM *Castrense* quod filius-famil. occasione armatæ militiæ acquisivit, nec si militasset, acquisiturus fuisset.
100. PECULIUM *quasi Castrense* quod occasione togatæ militiæ, five per artes liberales, filio honeste est quæsitum.
101. PE-

101. PECULIUM *profectitium* est, quod ex re patris vel ejus intuitu ad filium pervenit.
102. PECULIUM *adventitium* est, quod non ex re Patris, sed aliunde filio, vel fortunæ beneficio, vel per operas obvenit.
103. HEREDITAS est successio in universum jus, quod defunctus habuit.
104. Testamentum est voluntatis nostræ iusta sententia, de eo, quod quis post mortem suam fieri velit.
105. HEREDIS *Institutio* est successoris universalis in testamento facta designatio.
106. EXHEREDATIO est exclusio a Legitima in testamento verbis expressis facta.
107. SUBSTITUTIO est secundi heredis institutio in locum deficientis primi.
108. SUBSTITUTIO *pupillaris* est, quæ fit a Patre filiofam. impuberi, non solum in eum casum quo heres non fuerit, sed & si fuerit, & impubes decesserit.
109. SUBSTITUTIO *quasi pupillaris* est, quæ
fit

- fit a Parentibus liberis mente captis aut alio vitio, ob quod testari nequeunt, laborantibus, in casum, si in tali conditione decesserint.
110. TESTAMENTUM *inofficiosum* est, in quo personæ, quibus legitima debetur, inique sunt exclusæ.
111. QUERELA *inofficiosi* est impugnatione testamenti, quasi contra pietatem facti, qua petitur, testamentum rescindatur, & exclusus ab intestato admittatur.
112. LEGITIMA est certa portio legibus determinata, necessario a testatore relinquenda liberis, parentibus & certo casu fratribus.
113. LEGATUM est donatio quædam a defuncto relicta, ab herede præstanda.
114. FIDEICOMMISSUM est ultima contestatio, qua per interpositam personam verbis precariis aliquid alicui relinquitur.
115. FIDEICOMMISSUM *universale* est, quando quis totam hereditatem, vel ejus partem restituere tenetur.

116. FI-

116. FIDEICOMMISSUM *particulare* est, quando quis rem singularem alicui restituere rogatur.
117. QUARTA *Falcidia* est portio, quæ heredi Legatis gravato salva esse debet.
118. QUARTA *Trebellianica* est portio ab herede fideicommissis gravato detrahenda.
119. CODICILLUS est ultima voluntas minus solennis, de eo, quod quis post mortem suam fieri vult, excepta heredis institutione.
120. CLAUSULA *codicillaris* est expressio enixæ voluntatis Testatoris, in testamento ideo facta, ut si illud non possit valere ut testamentum, valeat ut Codicillus.

LIB. III.

121. JUS *ad rem* est facultas personam obstringens, ad dandum aliquid vel faciendum.
122. OBLIGATIO est juris vinculum, quo necessitate adstringimur alicujus rei solvendæ, secundum nostræ civitatis jura.

123. OBLI-

123. OBLIGATIO *naturalis tantum* est vinculum juris naturalis, quo quis citra juris civilis assistentiam ad præstandum aliquid adstringitur.
124. OBLIGATIO *Civilis tantum* est vinculum Juris Civilis, quo quis citra æquitatis naturalis rationem ex simplici promissione ad præstandum aliquid adstringitur.
125. PACTUM est duorum vel plurium in idem placitum consensus, carens nomine & causa.
126. TRANSACTIO est rei dubiæ conventa & non gratuita decisio.
127. PACTUM *nudum* est, quod in simplicibus conventionis finibus subsistit, nec actionem jure civili producit.
128. PACTUM *non nudum* seu vestitum est, quod ultra simplices conventionum fines extrinsecus accipit potestatem efficaciter obligandi.
129. CONTRACTUS est conventio per se & sua natura obligationem efficacem producens.
130. CONTRACTUS *verus* est, qui vero utriusque

usque contrahentium consensu, verbis, literis vel facto declarato, constat.

131. *QUASI contractus* est, qui ex unius facto, & alterius præsumpto consensu, efficacem producit obligationem.
132. *CONTRACTUS nominatus* est, qui certam ac specialem formam habet, indeque speciale nomen.
133. *CONTRACTUS innominatus* est, qui certum ac speciale nomen non habet, sed causam, dationem scilicet vel factum.
134. *DOLUS* est calliditas ad alium lædendum scienter adhibita.
135. *CULPA* est imprudentia & negligentia in alienis negociis admessa.
136. *CULPA LATA* est omissio communis diligentiae, quam omnes homines rebus suis impendere solent.
137. *CULPA LEVIS* est omissio mediocris diligentiae, quam diligentes & prudentes homines rebus suis impendere solent.
138. *CULPA LEVISSIMA* est omissio exactissimæ

mæ

mæ diligentia, quam diligentissimi homines rebus suis impendere solent.

139. **CASUS FORTUITUS** est inopinatus eventus, qui ab homine prævideri, aut præcaveri non potuit.
140. **CONTRACTUS REALIS**, est conventio quæ præter consensum actualem rei traditionem requirit ad sui perfectionem.
141. **MUTUUM** est contractus realis, quo rei nostræ fungibilis Dominium in alium transferimus, ut eadem nobis reddatur in genere eben ders gleichen.
142. **COMMODATUM** est contractus realis, quo res alicui gratis ad certum usum ita conceditur, ut eadem finito usu restituatur in specie eben das selbe.
143. **DEPOSITUM** est contractus realis, quo res alicui gratis custodienda traditur, ut eadem reddatur in specie quandoque.
144. **SEQVESTRVM** est depositum rei litigiosæ

giosæ lite finita victori restituendum.

145. **PIGNUS** est contractus realis, quo debitorem aliquam in securitatem crediti tradit, ut eadem soluto debito in specie restituatur.

146. **STIPULATIO** est contractus verbalis, quo respondens interroganti ad aliquid dandum vel faciendum obligatur.

147. **FIDEJUSSIO** est contractus verbalis, accessorius quo quis ad majorem creditoris securitatem fidem pro principali debitore interponit.

148. **BENEFICIUM EXCUSSIONIS** est privilegium, illis qui accessorie obligati, concessum, ne bonis Principalis debitoris nondum excussis, cum effectu conveniantur.

149. **BENEFICIUM DIVISIONIS** est Privilegium pluribus obligatis concessum, ne reliquis solvendo existentibus ultra ratam teneantur.

150. **BENEFICIUM CEDENDARUM ACTIONUM** est Privilegium, quo obligatus pro alio solvere non tenetur, nisi a creditore

ditore cessæ fuerint actiones ei quavis
ratione competentes.

151. **CONTRACTUS LITERALIS** est confessio
litteris facta, de accepta pecunia resti-
tuenda, post biennium obligationem
efficacem producens.
152. **CONTRACTUS CONSENSUALES** sunt, qui
solo consensu perficiuntur, nec vel rei
traditionem desiderant, vel verba, vel
scripturam.
153. **EMPTIO VENDITIO** est contractus con-
sensualis, de re pro certo pretio Em-
ptori tradenda.
154. **LOCATIO CONDUCTIO** est contractus
consensualis, de usu rei vel operæ pro
mercede concedendo.
155. **EMPHYTEUSIS** est contractus consensua-
lis, de utili rei dominio transferendo
sub lege meliorationis, & canonis an-
nui, in recognitionem dominii dire-
cti solvendi.
156. **SOCIETAS** est contractus consensualis,
de re vel opera ad uberiores quæ-
stum communicanda.
157. **MANDATUM** est contractus consensu-
alis,

alis, de negotio ab alio commissio gra-
tis peragendo.

158. **NEGOTIORUM GESTIO** est quasi contra-
ctus, quo quis alterius ignorantis ne-
gotia sine mandato utiliter gerenda
suscipit.

159. **TUTELAE ADMINISTRATIO** est quasi
contractus, quo tutor ad personam,
& res pupilli fideliter gubernan-
das, & rationes reddendas obliga-
tur.

160. **RERUM COMMUNIO** est quasi contra-
ctus, quo duo pluresve sine expres-
sa conventionem in communionem in-
cidunt, & alter alteri obligatur ad
lucris divisionem, damnisque repara-
tionem.

161. **HEREDITATIS COMMUNIO** est quasi
contractus, quo coheredes sibi invi-
cem obligantur ad dividendum, com-
municandaque lucra, & damna here-
ditaria reparanda.

162. **HEREDITATIS ADITIO** est quasi con-
tractus, quo heres adeundo heredi-
tatem, ad Legata & Fideicommissa

Legata

Legatariis & Fideicommissariis exsol-
venda obligatur.

163. INDEBITI SOLUTIO est quasi contra-
ctus, quo is qui indebitum per erro-
rem solutum accepit, ad ejus resti-
tutionem obligatur.
164. SOLUTIO est modus obligationem dis-
solvendi, per naturalem rei debitæ
præstationem.
165. ACCEPTATIO est modus obligationem
verbis contractam, contrariis vicissim
verbis dissolvendi, perinde ac si re
vera solutio facta.
166. AQUILIANA STIPULATIO est modus
obligationem ex quocunque contra-
ctu oriundam in stipulatum transmu-
tandi, & postea per acceptilationem
tollendi.
167. NOVATIO est prioris obligationis in a-
liam novam, five civilem, five natu-
ralem transfusio.
168. CONFUSIO est modus tollendi obliga-
tionem ob id, quod jus Creditoris
& debitoris in eandem personam
concurrat.

LIB. IV.

LIB. IV.

169. DELICTUM est turpefactum contra Leges Reipublicæ.
170. DELICTUM *privatum* est, quod directo & principaliter in privatum committitur, ideoque ad pœnam læso applicandam agitur.
171. FURTUM est contrectatio fraudulosa lucrificandi gratia, vel ipsius rei, vel etiam usus ejus possessionisve, quod Lege naturali prohibitum est admittere.
172. FURTUM *manifestum* est, in quo fur cum re furtiva deprehensus, antequam ad locum destinatum pervenit.
173. FURTUM NON MANIFESTUM est, in quo fur cum re furtiva dicto modo deprehensus non est.
174. RAPINA est delictum privatum, quo res aliena mobilis violenter & palam lucrificandi animo aufertur.
175. DAMNUM INIURIA DATUM est delictum privatum, quo dolo vel culpa res alicujus læsa: quod vindicatur L. Aquilia.

B

176. IN-

176. INJURIA est delictum privatum, quo quid dolo malo in alterius contumeliam admissum.
177. INJURIA REALIS est, quæ fit facto contumelioso vel in corpus vel extra corpus.
178. INJURIA VERBALIS est, quæ fit verbis, vel ore prolatis, vel scripto comprehensis.
179. INJURIA SCRIPTA (in specie sic dicta) est Satyrica traductio hominis citra imputationem criminis,
180. LIBELLUS FAMOSUS est Scriptura in publicum sparsa, qua certum crimen alicui obicitur.
181. QVASI DELICTUM est, quo facto per se licito, sed male applicato, quis per consequentiam læditur.
182. ACTIO *de dejecto vel effuso* est, quæ datur illi, cui nocitum est in itinere publico, adversus inhabitatorem, ad duplum damni dati.
183. ACTIO *de posito vel suspensio* est, quæ datur cuilibet ex populo, adversus illum, qui in eo loco ubi vulgo iter
fit

fit, aliquid periculose positum vel
suspensum habet ad poenam decem
Aureorum.

184. **ACTIO** est jus persequendi in Judi-
cio, quod sibi debetur.

185. **ACTIONES REALES** sunt, quæ ex jure
in re oriuntur, & adversus quemcun-
que possessorem dantur, ad rem re-
stituendam.

186. **REI VINDICATIO** est actio realis,
quis rei certæ dominum se declarari
& rem restitui petit.

187. **ACTIO CONFESSORIA** est actio in
rem civilis, qua quis asserit sibi servi-
tutem in alieno competere, contra
quemcunque impediens, ad decla-
rationem illius servitutis, liberumque
ejus usum.

188. **ACTIO NEGATORIA** est actio rea-
lis, quæ datur illi, qui servitutem alte-
ri in prædio suo deberi negat, adver-
sus illum, qui eandem sibi prætendit,
ad id, ut prædium illud liberum de-
claretur, Reusque a prætensa servitu-
te desistat.

189. ACTIO PUBLICIANA est actio in rem prætoriam, quæ datur illi, qui usucapere cœpit, contra quemvis sine titulo possidentem, ad illam, ac si usucapta esset, restituendam.

190. ACTIO RESCISSORIA est actio in rem prætoriam, quæ datur illi, cujus res ob absentiam usucapta, contra quemcunque illius rei possessorem, ad id, rescissa usucapione perinde ac si usucapta non fuisset, restituatur.

191. ACTIO PAULIANA seu REVOCATORIA est actio in rem prætoriam, quæ datur creditoribus in bona debitoris immixtis, adversus possessores bonorum in fraudem alienatorum, ad id ut eadem restituantur.

192. ACTIO SERVIANA est actio in rem prætoriam, quæ datur Locatori prædii Rustici, adversus quemcunque, rerum à Colono sibi pro pensione & damnis expressè obligatarum, possessorem, ad consequendam illarum possessionem.

193. ACTIO *quasi Serviana sive hypothecaria*

ria est actio in rem prætoriam, quæ datur Creditori adversus quemcunque rei oppignoratæ possessorem, ad consequendam illius possessionem.

194. **ACTIONES PERSONALES** sunt, quæ ex jure ad rem seu obligatione oriuntur, & tantum adversus illum, qui nobiscum contraxit, dantur, ad dandum aliquid vel faciendum.

195. **ACTIO de constituta pecunia** est actio in personam Prætoriam, quæ datur Creditori contra illum, qui quod vel ipse vel alius antea nudo pacto debebat, novo pacto iterum promittit, ad promissi fidem liberandam.

196. **ACTIO in factum ex Jurejurando** est Actio in personam prætoriam, quæ datur illi, qui deferente adversario extra judicium juravit sibi deberi, ad servandum hoc, quod juratum.

197. **JURAMENTUM** est religiosa invocatio nominis divini ad faciendam fidem.

198. **JURAMENTUM VOLUNTARIUM** est quod Pars Parti extra judicium defert.

199. JURAMENTUM JUDICIALE est, quod pars parti in iudicio comprobante Iudice defert.
200. JURAMENTUM NECESSARIUM est, quod Iudex in causis dubiis ob inopiam probationis uni partium defert, quod necessario præstandum.
201. JURAMENTUM SUPPLETORIUM est, quod Iudex defert ei, qui semiplene probavit, ut per id suppleatur probatio.
202. JURAMENTUM PURGATORIUM est, quod Iudex imponit ei, contra quem præsumptiones semiplena probatione leviores militant, ut illas elidat.
203. ACTIO *de Albo corrupto* est actio prætorica pœnalis, quæ datur cuilibet de populo, adversus eum, qui ex albo prætoris, quod perpetuæ jurisdictionis causa propositum erat, aliquid dolose corrupit, ad pœnam quingentorum aureorum.
204. ACTIONES PRAEJUDICIALES sunt, in quibus agitur de statu seu conditione hominum civili.
205. ACTIONES REI PERSECUTORIAE sunt
quibus

quibus persequimur id, quod nobis ex
Patrimonio abest, sive id nostrum sit,
sive nobis debeat.

206. **ACTIONES POENALES** sunt, quibus
non id, quod nobis abest, persequi-
mur, sed poenam Legibus constitutam.
207. **ACTIONES MIXTÆ** sunt, quibus
partim rem persequimur, quæ abest,
partim poenam Legibus constitutam.
208. **ACTIO FINIUM REGUNDORUM** est
actio mixta, quæ datur inter confi-
nantes, ad fines discernendos, nec
non ad præstationem ejus, quod eo
nomine interest.
209. **ACTIO FAMILIÆ HERCIS CUNDAE** est
actio mixta, quæ datur inter cohere-
des, de rebus hereditariis dividendis,
commodis communicandis, damnis-
que resarciendis.
210. **ACTIO COMMUNI DIVIDUNDO** est,
qua illi, quibus res particularis com-
munis est, inter se agunt, de re ista
dividenda.
211. **ACTIO SERVI CORRUPTI** est actio præ-
toria, quæ datur Domino Servi,

adversus illum, qui dolo malo ser-
vum quoad animum deteriorem
reddidit, ad duplum ejus, quod in-
terest.

212. **ACTIO** *quod metus causa* est actio
prætoriana in rem scripta, quæ datur
metum passo, adversus quemcunque
rei metu amissæ possessorem, ad il-
lam restituendam, aut ad quadru-
plum.

213. **ACTIO BONÆ FIDEI** est, in qua Ju-
dex liberam habet potestatem æsti-
mandi, quantum alter alteri ex bono
& æquo, etiam circa expressam con-
ventionem, præstare debeat.

214. **ACTIONES ARBITRARIÆ** sunt,
quæ ab arbitrio, id est, jussu Judicis
dependent, ita ut si huic satis fiat, ab-
solutio; sin minus, ex æquo & bono
condemnatio sequatur.

215. **COMPENSATIO** est debiti & crediti
inter se contributio.

216. **LIBELLUS** est Scriptura futuræ litis
speciem demonstrans.

217. **BENEFICIUM COMPETENTIÆ** est
bene-

beneficium certis quibusdam personis
ideo concessum, ne ob debita ad fac-
cum & peram excutiantur, sed neces-
saria vitæ subsidia retineant.

218. **CESSIO BONORUM** est beneficium
obærato concessum, quo offerendo
Creditoribus bona, se à carcere vel
ulteriori executione liberat.

219. **ACTIO QVOD JUSSU** est actio præto-
ria personalis, quæ datur illis, qui
cum servo vel filiosam, contraxe-
runt, adversus Dominum vel Patrem
jubentem, ad præstandum id, quod
conventum.

220. **ACTIO INSTITORIA** est actio præ-
toria personalis, quæ datur illis, qui
cum institore secundum Legem præ-
positionis contraxerunt, adversus
proponentem, ut satisfaciatur contractui.

221. **ACTIO TRIBUTORIA** est actio præto-
ria personalis, quæ datur creditori-
bus servi vel filiosam, adversus Domi-
num vel Patrem, ad iniquam vel frau-
dulentam peculii distributionem cor-
rigendam.

222. **ACTIO DE PECULIO** est actio in personam prætoriam, quæ datur creditoribus filiosfam. vel servi, contra Patrem vel Dominum, ad implendum contractum pro quantitate peculii.
223. **ACTIO de in rem verso** est, quæ datur illis, qui cum servo vel filiosfam. contraxerunt, adversus Dominum vel Patrem, in quorum rem aliquid versum, ad præstandum tantum, quantum re vera versum.
224. **ACTIO NOXALIS** est actio personalis in rem scripta, quæ datur per factum servi læso, contra servi possessorem, ut vel damnum resarciat, vel servum noxæ dedat.
225. **PAUPERIES** est damnum sine injuria facientis datum.
226. **ACTIO DE PAUPERIE** est actio personalis in rem scripta, quæ datur læso a bestia mansvera, contra ejus possessorem, ad id ut aut noxæ animal dedat, aut damnum resarciat.
227. **PROCURATOR** est, qui aliena negotia mandato domini administrat.

228. **EXCEPTIO** est defensio Reo competens ad excludendam actoris intentionem.
229. **EXCEPTIO DOLI** est, quæ datur contra illum, qui petit, quod dolo ipsius promissum.
230. **EXCEPTIO ERRORIS** est, quæ datur illi, qui aliquid per errorem, quasi deberet, promissit.
231. **EXCEPTIO peremptoria** est, quæ actionem in totum perimit aut minuit.
232. **EXCEPTIO DILATORIA** est, quæ actionem non minuit, nec tollit, sed ad tempus tantum differt.
233. **INTERDICTA** sunt iussus, quo Prætor jubebat aliquid fieri vel prohibebat maxime circa possessionem.
234. **INTERDICTUM quorum bonorum** est, quod datur bonorum possessori five heredi, adversus eum, qui pro herede aut pro possessore possidet ad possessionem rerum hereditariarum consequendam.
235. **INTERDICTUM uti possidetis** est, quod datur

- datur possessori rerum immobilium turbato, adversus quocunque modo turbantem, ut turbare desinat & damna restituat.
236. **INTERDICTUM UTRUBI** est, quod datur possessori rerum mobilium turbato, pro tuenda possessione.
237. **INTERDICTUM UNDE VI** est, quod datur ei, qui de possessione rerum immobilium vi dejectus est, adversus dejectentem, ad possessionem cum omni causa recuperandam.
238. **INTERDICTUM quod vi aut clam** est, quo Prætor quod vi aut clam in nostri præjudicium factum, restitui jubet.
239. **JURAMENTUM CALUMNIAE** est, quod præstant litigantes, se credere, causam suam esse justam, & se eam finire & bona fide prosecuturos.
240. **INFAMIA** est macula ex turpi facto contracta, alicujus existimationem minuens vel tollens.
241. **EXISTIMATIO** est dignitatis illæsæ status, Legibus & moribus comprobatus,

batus, qui ex delicto nostro auctoritate Legum aut minuitur aut consumitur
tur *L. 5. §. 1. ff. de Extr. Cognit.*

242. CITATIO est Legitima Rei ad Judicem ipsius jussu & auctoritate facta vocatio.

243. CRIMEN LÆSÆ MAJESTATIS est crimen publicum, quo summa in Rep. potestas læditur

244. CRIMEN PERDUELLIONIS est, quo quis aliquid directo adversus Principis personam vel Remp. hostili animo machinatur.

245. ADULTERIUM est violatio thori alieni.

246. STUPRUM est concubitus cum virgine vel vidua honestè vivente commissum

247. FORNICATIO est concubitus cum meretrice seu foemina pluribus se prostituente.

248 SODOMIA est concubitus contra naturam commissus, in personâ ejusdem sexus vel bestia.

249. PARRICIDIUM est interemptio personæ, cum qua parentelæ, vel aliud proximum sanguinis vinculum intercedit.

250. **CRIMEN FALSI** est dolosa veritatis im-
mutatio in damnum alterius, Lege
notata.
251. **CRIMEN vis publica** est crimen publi-
cum, quo per violentiam armatam ali-
quis damno afficitur.
252. **CRIMEN vis privata** est, quod leviori
violencia committitur.
253. **RAPTUS** est honestæ personæ libidi-
nis gratia de loco in locum abductio.
254. **PECULATUS** est subtractio pecuniæ pu-
blicæ ab eo, cujus fidei & periculo non
est commissa.
255. **PLAGIUM** est dolosa surreptio hominis
liberi, vel servi alieni.
256. **CRIMEN AMBITUS** est acquisitio officii
civilis mediante pretio.
257. **SIMONIA** est acquisitio muneris Eccle-
siastici, vel rei spiritualis mediante
pretio.
258. **CRIMEN REPETUNDARUM** est acceptio
pecuniæ ad faciendum vel non faci-
endum illud, ad quod vi officii publi-
ci adstringebatur.
259. **CRIMEN ANNONAE** est omne factum
ad

ad inducendam caritatem rerum ad
victum pertinentium.

260. CRIMEN DE RESIDUIS est conversio
pecuniæ publicæ in usum privatum,
ab eo cujus fidei & periculo commis-
sa fuit.

Memoriale SCtorum.

Carbonianum SC. bonorum possessio-
nem tribuit impuberi, cui quæstio fili-
ationis mota, dilata quæstione Status in
tempus pubertatis.

2. Claudianum SC. mulierem semet servo
jungentem in servitutem detrudebat, quod
sublatum *tit. SC. Claud. toll.*

3. Junianum SC. five Numianum contra
Dominos illos editum, qui per collusio-
nem servos suos ingenuos asserabant, qui
servi fiebant collusionem detegentis. *L. 1. ff.*
& *L. 2. de Collus. deteg.*

4. Julianum SC. latum contra illos, qui
hereditatem distraxerant, antequam par-
tes caducæ ex bonis rustici fisco peteren-
tur *L. 20. § 6. ff. de Hered. petir.*

5. Libonianum SC. est, quo falsi tene-
tur

etur, qui ob instruendam advocacionem testi-
moniave pecuniam accepit, aut societatem
ad obligationem innocentium iniverit. *L. 1.*
pr. & §. 1. ff. de L. Corn de fals. & SC. Libon.

6. Macedonianum SC. occasione Macedo-
nis improbi fœneratoris prohibet, ne quis
filiosam. mutuam det. *L. 1. ff. ad SC. Maced.*

7. Orficianum SC. liberis etiam illegiti-
mis indistincte bonorum maternorum suc-
cessionem defert. Vid. *tit. Cod. SC. ORFIC.*

8. Pegasianum SC. heredi fideicommissis
gravato concedit potestatem detrahendi
quartam, quod SC. postea cum Trebellia-
no confusum §. 7. *Inst. de Fideic. hered.*

9. Plancianum SC. injungit mulieri, ut
si post divortium se gravidam sentiat, in-
tra 30. dies hoc denunciaret Marito, qui vel
partui huic renunciare, vel custodes ven-
tris mittere, vel alere tenebatur. *L. 1. §. 4.*
14 ff. de Agn. & al. lib.

10. Sabinianum SC. illum, qui ex tribus
alterius liberis maribus aliquem adopta-
set, obligabat, ut ipsi pariter quartam o-
mnium bonorum relinqueret, quam filio
arrogato. *L. pen. §. 3. C. de Adopt.*

11. Si-

11. Silanianum SC. prohibet, ne testatore occiso Testamentum aperiatur, antequam quæstioni subiecti essent servi. *tit. ff. de SC. Silan.*

12. Tertullianum SC. matri liberorum successionem tribuebat, & ingenuæ quidem, si tres liberos; Libertinæ vero, si quatuor edidisset. *Vid. tit. ff. ad SC. Tertull.*

13. Trebellianum SC. heredi fidei commissis gravato datur, ad hoc ut pro qua parte restituitur hereditas, pro illa etiam parte transferantur onera hereditaria. Imo hodie etiam ex hoc SCto detrahitur quarta Trebellianica §. 7. *Inst. de Fideic. hered.*

14. Turpillianum SC. contra accusatores latum, qui in causâ criminali vel calumniantur, vel prævaricantur, vel tergiversantur seu desistunt. *L. 1. pr. ff. ad SC. Turpill.*

15. Vellejanum SC. succurrit mulieribus intercedentibus, ne ex sua fidei iussione possint conveniri. *Vid. L. 1. ff. de SC. Vellej.*

16. Volufianum SC. contra illos latum, qui improbe in alienam litem coeunt, ad communicandum lucrum inde quæsitum. *l. 6. ff. ad L. Jul. de Vi priv.*

Ver-

VERSUS GLOSSÆ MEMORIALES.

Tituli Romanorum.

*Illustris primus; medius spectabilis; imus
Ut lex testatur, clarissimus esse probatur.
Et superillustris preponitur omnibus istis.*

Officium Studiosi Juris.

*Si quis forte velit Juris-Consultus haberi:
Continuet studium: velit a quocunque doceri;
Invigilet, nec vincat eum tortura laboris:
Fortior insurgat, cunctisq; recentior horis.*

Contenta XII. Tabb.

*Jus triplex tabula quod tersanxere quaterna.
Sacrum, privatum, & populi commune,
quod usquam est.*

Impediamenta matrimonii.

*Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas
Si sis affinis; si forte coire nequibis.*

*Hec facienda vetant connubia, facta retra-
tant.*

*Personæ quibus prohiberum matrimonium.
Nata, soror, neptis, matertera, fratris & uxor
Et patrui conjux, mater, privigna, noverca,
Uxorisque soror, privigni nata, nurusq;
Atque soror patris, conjungi Lege vetantur.*

Diffe-

*Differentia inter adoptionem & Arro-
gationem.*

Arrogo, qui suus est, sed habet meus esse
necesse,
Patris adopto suum, sed patris permanet
idem.

*Differentia inter Relegatum & Depor-
tatum.*

Qui deportantur, semper poena cruciantur.
Poena relegatis est temporis, estq; perennis.
Causa finiendi tutelam.

Suspicio, crimen, mors, conditio, status, ætas:
Tempus, causa, solent tutelæ ponere metas.

Causa alienationis rei Ecclesiastica.

Utilitas, incommoditas, pietasque necesse,
Res alienari permittunt Ecclesiarum.

Requisita usucapionis,

Non usucapies, nisi sint tibi talia quinque,
Justa fides, justus titulus, res non vitiosa,
Ut res tradatur, & tempus continuetur

Causa revocanda donationis.

Quinque modis perdo, mihi quæ donata
fuere.

Infero si damnum graviter donantis in ære.

Si per me sit huic atrox injuria facta:

Quan-

Quando suæ vitæ crudeliter infidiabor.
Ingratum factum dic me, si fregero pactum

Sive

Ingratum faciunt atrox injuria, damnum,
Impia dextra, fides fracta, necisque pericla.

Quibus prohibita alienatio.

Conjux, Ecclesia, furiosus, menteq; captus,
Prodigus atqve minor, existens sub Patre
natus,

Adversans fidei, majestatis reus: isti.
Res alienare proprias de jure vetantur
Prætacto debet sub jure Decurio scribi.

Quibus testari non liceat.

Testari nequeunt impubes, religiosus,
Morte damnatus, & sub Patre filius, obses,
Prodigus, & stultus, dubius, servus, furiosus,
Crimine damnatus, cum muto, surdus, &
illi;

Qui majestatem læsit, cœcum quoq; jungas.

Causa exheredationis liberorum.

Bis septem ex causis exheres filius esto,

Si Patrem feriat, si maledicat ei.

Carcere detrusum si negligat, aut furio-
sum,

Criminis accuset, vel paret insidias.

Si

Si dederit damnum grave, si nec ab hoste
redemit.

Testarive vetet, se societve malis,
Si mimos sequitur, vitietq; cubile parentum,
Non orthodoxus, filia si meretrix.

Causa exheredationis Parentum.

Si Pater accuset capitalis criminis, aut se
Conjungat nurui, vitæque est infidiatus,
Testari prohibet gnatum, dirumq; venenum
Præparet, inclusum si carcere, vel furiosum
Negligat, & veram contemnat Religionem.

De quantitate legitima.

Quatuor aut infra Natis dant jura trien-
tem,

Semissem vero dant Natis quinque vel ultra
Arbitrium sequitur substantia cetera pa-
eris.

Successio ab intestato.

Res intestati capiunt gradus inferiorum.

Qui si defuerint, subit hinc gradus ante-
riorum.

Cum Patre succedunt fratres ab utroque
parente.

Sed tamen hos comitatur avus patre defi-
ciente.

Fra-

Fratres ex uno, fratres removent ab utroque
Post fratres sobolemque suam quo quemque
priorem

Dixeris esse gradu, de jure scias potiozem.

Differ. Orfician. & Tertylliani Scti.

Matri succedes o Nate per Orficianum.

Invidiam portat e contra Tertyllianum.

Forus. Forum.

Causatur, venditque forum, signatque foramen:

Alta fori loca sunt, datque carina foros.

Debitum annuum.

Annua si debes, tunc inspicias caput anni:

Anno si debes, in fine teneberis anni:

Mulier fidejubens.

Casibus in denis mulier spondendo tenetur.

Pro libertate, & pro dote, renunciat, & si

Decipiat, pretium capiat, caveatque secundo,

Debenti si succedit, si debita coepit,

Sin minor est credens, si commoda propria gessit.

Emphyteota.

Res perit tota, tunc nil dabit Emphyteota

Si pro parte perit, non ita liber erit.

Libel-

Libellus.

Quis, quid, coram quo, quo jure petatur, &
a quo,

Recte compositus quisque libellus habet.

Actiones bonæ fidei.

Emti, Erciscundæ, Mandati depositique

Pignora, Conducti, Communi, pro So-
cioque,

Dotis & Heredis, tutelæ, commoda, gestor;

Præscriptis verbis Permutat, & Æstimat
ista

Dico bonæ fidei: stricti sunt cetera Juris.

Juramentum calumniæ.

Illud juretur, quod lis sibi justa videtur.

Et si quæretur, verum non inficietur.

Nil promittetur, ut falsa probatio detur.

Ut lis tardetur, dilatio nulla petetur.

Actiones infamantes.

Judice damnatos infames reddit ubique

Quod vi diripitur, injuria, furta, dolique

Actio mandati, tutelæ depositique

Directæ, si pro socio, communis utroque.

Executio sententiæ.

In personali post menses quatuor: in re

Protinus est omnis sententiæ perficienda.

Sic

Sic in criminibus: sed casus excipe quinque
Confessus, prægñans, iratus & infula, ser-
vus,

Leges damnatae.

Damnetur Mater, damnetur Lectaque Fra-
ter.

Damnetur Gallus, damnetur Filius ejus,

725782

X 2477454

125 182

N° 104

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

2588

